

OBVESTILO KOMISIJE**Smernice za uporabo živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, v krmi**

(2018/C 133/02)

POGLAVJE 1

UVOD

1.1 Ozadje, cilj in področje uporabe

Komisija je pripravila akcijski načrt za zmanjšanje živilskih odpadkov kot sestavni del sporočila o krožnem gospodarstvu ⁽¹⁾. Ena od pobud, ki ne konkurira s pridobivanjem virov bank hrane ⁽²⁾, je ovrednotiti hranilne snovi v živilih ⁽³⁾, ki iz komercialnih razlogov oz. zaradi težav pri proizvodnji ali nekaterih napak niso več namenjena prehrani ljudi, tako da se lahko varno uporabljajo v prehrani živali, ne da bi pri tem bilo ogroženo zdravje živali in ljudi. Tako uporaba takih živil v krmi preprečuje, da se ti materiali kompostirajo, pretvorijo v bioplin oz. odstranijo s sežiganjem ali odlaganjem odpadkov na odlagališču. Razlikovanje med živil, živalskimi stranskimi proizvodi, krmo in odpadki vpliva na zakonodajni okvir, ki ureja različne vrste zadevnih proizvodov.

Posvetovanje z deležniki je potekalo v okviru platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih ⁽⁴⁾ v zadnjem četrtletju leta 2016, da bi se opredelila vprašanja v zvezi s to pobudo. Izvajalci so navedli naslednja znatna ali nesorazmerna bremena, ki bi jih lahko ovirala ali jim celo preprečila dobavljati živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi, za uporabo kot krma:

- vprašanja, ki vplivajo na zmogljivost zagotavljanja skladnosti živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, za uporabo v krmi z zakonodajo o krmi, tj. zahteve glede varnosti krme: uporaba postopkov na podlagi načel analize tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP), posebnega označevanja, ločenega shranjevanja in prevoza živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi,
- dvojna registracija obrata kot podjetja za živila in podjetja za krmo, kar vodi do dodatnih revizij njihovih prostorov, ki jih izvede več različnih organov za nadzor (živila, živalski stranski proizvodi, krma in odpadki),
- obveznost v več državah članicah glede sodelovanja v zasebnih shemah certificiranja za dobro proizvodno prakso z namenom dobavljanja krme industriji krme, tudi če so takšne sheme de jure prostovoljne,
- pomanjkanje usklajenosti zahtev za registracijo nosilcev živilske dejavnosti v državah članicah; nekatere zahtevajo registracijo kot nosilca dejavnosti poslovanja s krmo samo, če se živila neživalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi, neposredno dostavijo kmetom kot krma, druge pa zahtevajo registracijo kot nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo vseh nosilcev živilske dejavnosti, ki dostavljajo živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi, za uporabo kot krma.

Namen teh smernic je obravnavati ta vprašanja v okviru obstoječega pravnega okvira. Cilj smernic ni oblikovati nove pravne določbe ali izčrpno zajeti vse določbe na tem področju. Opozoriti bi bilo treba tudi, da ne posegajo v razlago prava Unije, ki jo je podalo Sodišče Evropske unije.

⁽¹⁾ Zaprtje zanke – akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo, COM(2015) 614 final, 2.12.2015.

⁽²⁾ Za smernice EU za darovanje hrane glej http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/library/index_en.htm.

⁽³⁾ V skladu s členom 2 Uredbe (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 31, 1.2.2002, str. 1) sta izraza „hrana“ in „živilo“ medsebojno zamenljiva (ni relevantno za jezikovne različice, v katerih je bila uporabljena le ena beseda za prevod izrazov „hrana“ in „živilo“).

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/eu-platform_en

Cilj teh smernic je olajšati uporabo nekaterih živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, v krmi, s proizvodi živalskega izvora ali brez njih. Pomagale naj bi nacionalnim in lokalnim pristojnim organom ter nosilcem dejavnosti v živilski verigi pri uporabi zadevne zakonodaje Unije. Ta cilj bi bilo treba doseči z:

- razlago zakonodaje, ki se uporablja glede na razvrstitev določenega proizvoda,
- izboljšanjem pravne jasnosti ter
- predstavitvijo primerov dobre prakse, ki so v skladu s sedanjim regulativnim okvirom Unije, ob preprečevanju nepotrebne upravne bremena.

Področje uporabe teh smernic zajema:

- proizvode iz postopka proizvodnje živil (ki jih dobavijo proizvajalci živil) in
- živila, ki so bila dana na trg, pakirana ali v razsutem stanju (ki jih dobavijo trgovci z živali na debelo in drobno).

Te smernice ne obravnavajo uporabe v krmi:

- aditivov za živila, encimov za živila in arom za živila, kot so navedeni v Uredbi (ES) št. 1331/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾,
- prehranskih dopolnil, kot so navedena v Direktivi 2002/46/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾, ter
- odpadkov iz gostinskih dejavnosti ⁽³⁾.

1.2 Pravna opredelitev pojmov

Splošna pravila za uvajanje živil v krmno verigo so določena v uredbah Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 178/2002 ⁽⁴⁾, (ES) št. 183/2005 ⁽⁵⁾ in (ES) št. 767/2009 ⁽⁶⁾, pravila za živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, pa v Uredbi (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽⁷⁾ (v nadaljnjem besedilu: uredba o živalskih stranskih proizvodih).

V tem obvestilu „živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi“ pomenijo živila, ki so bila proizvedena za prehrano ljudi v popolni skladnosti z živilsko zakonodajo Unije, vendar niso več namenjena prehrani ljudi.

V členu 2 Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem hrana opredeljen kot „vsaka snov ali izdelek, v predelani, delno predelani ali nepredelani obliki, namenjen za uživanje ali se smiselno pričakuje, da ga bodo uživali ljudje“.

V členu 3(2) Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem živilska dejavnost opredeljen kot „vsa podjetja, pridobitna ali nepridobitna, javna ali zasebna, ki opravljajo katerokoli dejavnost, povezano z vsemi fazami pridelave, predelave in distribucije živil“.

⁽¹⁾ Uredba (ES) št. 1331/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o vzpostavitvi skupnega postopka odobritve za aditive za živila, encime za živila in arome za živila (UL L 354, 31.12.2008, str. 1).

⁽²⁾ Direktiva 2002/46/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. junija 2002 o približevanju zakonodaj držav članic o prehranskih dopolnilih (UL L 183, 12.7.2002, str. 51).

⁽³⁾ V skladu z Uredbo Komisije (EU) št. 142/2011 (UL L 54, 26.2.2011, str. 1) „odpadki iz gostinskih dejavnosti“ pomenijo vso odpadno hrano, vključno z rabljenim kuhinjskim oljem iz restavracij, gostinskih obratov in kuhinj, vključno z osrednjimi javnimi kuhinjami in zasebnimi kuhinjami iz gospodinjstev.

⁽⁴⁾ Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL L 31, 1.2.2002, str. 1).

⁽⁵⁾ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 183/2005 z dne 12. januarja 2005 o zahtevah glede higiene krme (UL L 35, 8.2.2005, str. 1).

⁽⁶⁾ Uredba (ES) št. 767/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o dajanju krme v promet in njeni uporabi, spremembi Uredbe (ES) št. 1831/2003 Evropskega parlamenta in Sveta in razveljavitvi Direktive Sveta 79/373/EGS, Direktive Komisije 80/511/EGS, direktiv Sveta 82/471/EGS, 83/228/EGS, 93/74/EGS, 93/113/ES in 96/25/ES ter Odločbe Komisije 2004/217/ES (UL L 229, 1.9.2009, str. 1).

⁽⁷⁾ Uredba (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1774/2002 (Uredba o živalskih stranskih proizvodih) (UL L 300, 14.11.2009, str. 1).

V členu 3(3) Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem nosilec živilske dejavnosti opredeljen kot „fizična ali pravna oseba, odgovorna za zagotavljanje izpolnjevanja zahtev živilske zakonodaje v njeni živilski dejavnosti“.

V členu 3(4) Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem krma opredeljen kot „vse snovi ali izdelki, vključno z aditivi, predelani, delno predelani ali nepredelani, ki se uporabljajo za krmljenje živali“.

V členu 3(5) Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem dejavnost proizvodnje krme opredeljen kot „vsa podjetja, pridobitna ali nepridobitna, javna ali zasebna, ki opravljajo katere koli postopke pridelave, izdelave, predelave, shranjevanja, prevoza ali distribucije krme, vključno z vsemi proizvajalci, ki pridelujejo, predelujejo ali shranjujejo krmo za krmljenje živali na lastnem gospodarstvu“.

V členu 3(6) Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem nosilec dejavnosti proizvodnje krme opredeljen kot „fizična ali pravna oseba, odgovorna za zagotavljanje izpolnjevanja zahtev živilske zakonodaje v njeni dejavnosti proizvodnje krme“.

V členu 3(d) Uredbe (ES) št. 183/2005 je pojem obrat opredeljen kot „katera koli enota z dejavnostjo poslovanja s krmo“, v členu 2(1)(c) Uredbe (ES) št. 852/2004 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ pa kot „katera koli poslovna enota nosilca živilske dejavnosti“.

V členu 3(13) uredbe o živalskih stranskih proizvodih je pojem obrat (ali objekt) opredeljen kot „vsako mesto, razen ribiških plovil, kjer se izvaja katerokoli delovanje, ki vključuje ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi ali pridobljenimi proizvodi“.

V členu 3(7) Uredbe (ES) št. 178/2002 je pojem prodaja na drobno opredeljen kot „ravnanje z živili in/ali predelava živil in njihovo shranjevanje na kraju prodaje ali dostave končnemu potrošniku ter vključuje distribucijske službe, preskrbo s pripravljeno hrano, tovarniške menze, obrate javne prehrane v zavodih, restavracije in druge podobne prehranske storitvene dejavnosti, trgovine, distribucijske centre supermarketov in prodajna mesta v trgovini na veliko“.

Pojem dajanje v promet oz. dajanje na trg je opredeljen:

(a) v členu 3(8) Uredbe (ES) št. 178/2002 kot imeti živila ali krmo za prodajo, vključno s ponujanjem za prodajo ali vsemi drugimi oblikami prenosa, brezplačno ali proti plačilu, prodajo, distribucijo in druge oblike njihovih prenosov, ter

(b) v členu 3(14) uredbe o živalskih stranskih proizvodih kot „katerokoli delovanje z namenom prodaje živalskih stranskih proizvodov ali pridobljenih proizvodov tretji osebi v Skupnosti ali vsako drugo plačano ali brezplačno obliko dobave takšni tretji osebi ali skladiščenje zaradi dobave takšni tretji osebi“.

V členu 3(1) uredbe o živalskih stranskih proizvodih je pojem živalski stranski proizvodi opredeljen kot „cela telesa ali dele živali, proizvode živalskega izvora ali druge proizvode, pridobljene iz živali, ki niso namenjeni prehrani ljudi, vključno z jajčnimi celicami, zarodki in živalskim semenom“.

V členu 3(2) uredbe o živalskih stranskih proizvodih je pojem pridobljeni proizvodi opredeljen kot „proizvodi, pridobljeni pri eni ali več obdelav, pretvorbah ali fazah predelave živalskih stranskih proizvodov“.

V točki 3 dela A Priloge k Uredbi Komisije (EU) št. 68/2013 ⁽²⁾ je pojem „nekdanja živila“ opredeljen kot „živila, razen odpadkov iz gostinskih dejavnosti, ki so bila v popolni skladnosti z živilsko zakonodajo EU proizvedena za prehrano ljudi, vendar niso več namenjena prehrani ljudi iz praktičnih ali logističnih razlogov ali zaradi težav pri proizvodnji ali napak pri pakiranju ali drugih napak ter ne predstavljajo tveganja za zdravje, kadar se uporabljajo kot krma“.

⁽¹⁾ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 852/2004 z dne 29. aprila 2004 o higieni živil (UL L 139, 30.4.2004, str. 1).

⁽²⁾ Uredba Komisije (EU) št. 68/2013 z dne 16. januarja 2013 o katalogu posamičnih krmil (UL L 29, 30.1.2013, str. 1).

V členu 3(2)(g) Uredbe (ES) št. 767/2009 je pojem posamična krmila opredeljen kot „sveži ali konzervirani proizvodi rastlinskega ali živalskega izvora v naravnem stanju, namenjeni predvsem za zadostitev živalskih prehranskih potreb, in proizvodi, ki so pridobljeni z industrijsko obdelavo, ter organske ali anorganske snovi s krmnimi dodatki ali brez njih za oralno krmljenje živali, bodisi kot takšne bodisi po obdelavi, ali za pripravo krmnih mešanic ali kot nosilna snov za premikse“.

V Direktivi 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾ o odpadkih (v nadaljnjem besedilu: okvirna direktiva o odpadkih) je pojem odpadek opredeljen kot „vsaka snov ali predmet, ki ga imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči“. Pojasnila v zvezi s ključnim pojmom „zavržek“:

- zavržek zajema tako predelavo kot odstranjevanje odpadkov. Vendar to ne pomeni, da je vsaka snov, ki se predela/odstrani, odpadek kot tak,
- zavržek lahko vključuje katero koli snov s pozitivno, nevtralno ali negativno tržno vrednostjo,
- zavržek se lahko zakonsko zahteva, imetnik se lahko odloči namenoma ali nenamenoma,
- kraj shranjevanja materiala ne določa vnaprej njegove razvrstitve kot odpadek.

V okvirni direktivi o odpadkih je pojem „predelava“ opredeljen kot vsak postopek v obratu ali širšem gospodarstvu, katerega glavni rezultat je, da odpadki služijo koristnemu namenu tako, da nadomestijo druge materiale, ki bi se sicer uporabili za izpolnitev določene funkcije, ali so odpadki pripravljene za izpolnitev te funkcije.

1.3 Razvrstitev živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi

Živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi

- (a) proizvodi, ki niso sestavljeni iz proizvodov živalskega izvora, jih ne vsebujejo oz. z njimi niso kontaminirani; navedeni proizvodi neživalskega izvora lahko:
  - (i) neposredno postanejo krma v okviru opredelitve in področja uporabe Uredbe (ES) št. 178/2002, če gre za stranske proizvode, ki izhajajo iz postopka proizvodnje živil, ali
  - (ii) postanejo odpadki v okviru opredelitve in področja uporabe okvirne direktive o odpadkih (preden postanejo krma), če gre za končne proizvode;
- (b) proizvodi, ki so sestavljeni iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirani; navedeni proizvodi živalskega izvora postanejo živalski stranski proizvodi v okviru opredelitve in področja uporabe uredbe o živalskih stranskih proizvodih (preden postanejo krma).

Umik proizvoda iz verige preskrbe s hrano in zagotovitev, da ni več namenjen prehrani ljudi, se lahko bodisi zahteva z zakonom (npr. pokvarljiva živila, ki ne smejo biti dana na trg Unije po njihovem datumu uporabe, ker niso varna za prehrano ljudi) bodisi je to odločitev odgovornega nosilca živilske dejavnosti. Odločitev o odstranitvi proizvoda, ki je namenjen prehrani ljudi, iz verige preskrbe s hrano, je nepreklicna.

Če je živilo sestavljeno iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebuje oz. je z njimi kontaminirano, se zanj neposredno uporabljajo pravila iz Uredbe o živalskih stranskih proizvodih. Tako živilo živalskega izvora, ki ni več namenjeno prehrani ljudi, najprej postane živalski stranski proizvod ter na podlagi pravil iz uredbe o živalskih stranskih proizvodih in uredbe o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah (Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 999/2001 ⁽²⁾) lahko postane krma, kar je obravnavano v poglavju 4 tega obvestila.

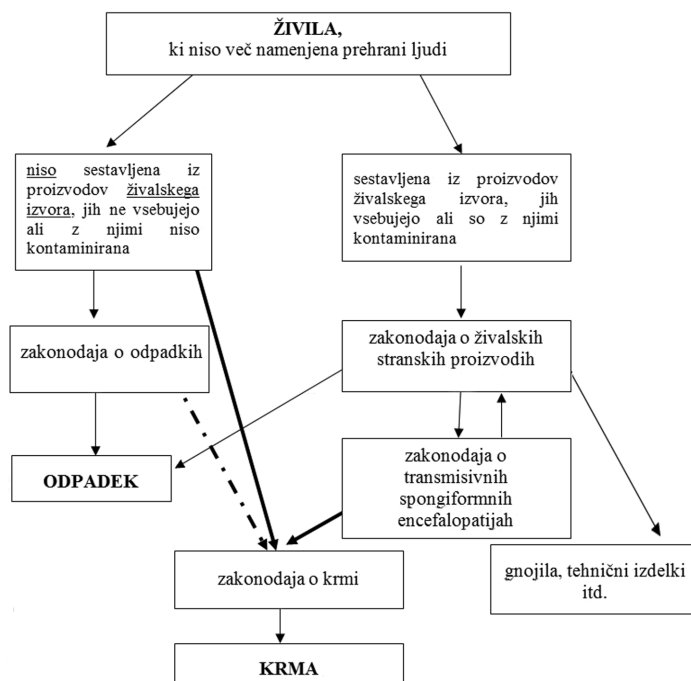
⁽¹⁾ Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 312, 22.11.2008, str. 3).

⁽²⁾ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 999/2001 z dne 22. maja 2001 o določitvi predpisov za preprečevanje, nadzor in izkoreninjenje nekaterih transmisivnih spongiformnih encefalopatij (UL L 147, 31.5.2001, str. 1).

Če je na oznaki določene serije proizvoda navedeno, da ni namenjena za uporabo v krmi, nosilec dejavnosti na nižji stopnji verige pozneje ne sme spremeniti te navedbe. Ti proizvodi ne smejo pozneje vstopiti v krmno verigo (Priloga II k Uredbi (ES) št. 183/2005).

Slika

Diagram poteka od živila do krme

Legenda: - - - ->: Posebni pogoji

POGLAVJE 2

SPLOŠNA PRAVILA

Člen 15 Uredbe (ES) št. 178/2002 prepoveduje dajanje v promet krme ali krmljenje živali za pridobivanje hrane s krmo, ki ni varna. Člen 4 Uredbe (ES) št. 767/2009 razširja to načelo na vse živali.

V skladu s členom 17(1) Uredbe (ES) št. 178/2002 so nosilci dejavnosti proizvodnje krme v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije v podjetjih pod njihovim nadzorom primarno odgovorni za zagotavljanje, da krma izpolnjuje zahteve živilske zakonodaje, ki veljajo za njihove dejavnosti, in preverjanje izpolnjevanja teh zahtev.

Določitev dejstev in okoliščin, zaradi katerih so lahko nosilcu dejavnosti naložene kazenske sankcije in/ali je civilno odgovoren, je vprašanje, ki je odvisno od strukture različnih nacionalnih pravnih sistemov. Dodatne informacije o pomenu in učinku člena 17(1) Uredbe (ES) št. 178/2002 v zvezi s porazdelitvijo odgovornosti v kmetijsko-živilski verigi so na voljo v navodilih o izvajanju splošne živilske zakonodaje ⁽¹⁾.

V skladu s členom 18 Uredbe (ES) št. 178/2002 mora nosilec živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme biti omogočeno določiti vsako osebo, ki jim je dobavila živilo, krmo, žival za pridobivanje hrane ali snov, namenjeno uporabi ali za katero se pričakuje, da se bo uporabila v živilu ali krmi. To načelo sledljivosti zagotavlja integriteto celotne prehranske verige.

⁽¹⁾ Navodila za izvajanje členov 11, 12, 14, 17, 18, 19 in 20 Uredbe (ES) št. 178/2002 o splošni živilski zakonodaji. (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/gfl_req_implementation-guidance_en.pdf, str. 12).

POGLAVJE 3

ŽIVILA, KI NE VSEBUJEJO PROIZVODOV ŽIVALSKEGA IZVORA IN KI NISO VEČ NAMENJENA PREHRANI LJUDI**3.1 Živila, ki niso sestavljena iz proizvodov živalskega izvora, jih ne vsebujejo oz. z njimi niso kontaminirani, ter zakonodaja o odpadkih**

Če proizvodi iz proizvodnje živil in živila niso sestavljeni iz proizvodov živalskega izvora, jih ne vsebujejo oz. z njimi niso kontaminirani in če niso več namenjeni prehrani ljudi, tj. zavržena živila, lahko postanejo odpadki ali pa se uporabijo kot krma. Treba je razlikovati med štirimi primeri, kot je določeno v naslednjih točkah (a) in (b):

(a) Proizvodi, ki izhajajo iz postopka proizvodnje živil, razen končnih proizvodov:

Številni sektorji živilske industrije v svojem proizvodnem procesu proizvajajo stranske proizvode, ki se lahko uporabljajo kot krma, npr.:

pri drobljenju sončničnih semen se proizvaja oljna pogača iz sončničnih semen,

pri mlinarskem mletju se proizvajajo pšenični kalčki,

pri proizvodnji sladkorja se proizvajajo melase iz sladkorne pese,

pri proizvodnji škroba se proizvaja pogača iz hidrolizatov škroba,

pri proizvodnji pekovskih proizvodov in peciva, ki ne vsebujejo živalskih proizvodov, se proizvajajo stranski proizvodi pekarstva in testeninarstva.

Navedeni stranski proizvodi iz živilske industrije nimajo datuma uporabe ali minimalnega roka trajanja, kot sta določena v oddelku 5.1, temveč se zanje uporablja pristop „material, ki pade na tla v obratih živilske dejavnosti“ iz oddelka 5.2. Stranski proizvodi se ne štejejo za odpadke, če izpolnjujejo kumulativna merila iz člena 5 okvirne direktive o odpadkih⁽¹⁾. Breme dokazovanja pristojnemu organu, da so izpolnjena merila za razvrstitev določenega proizvoda kot proizvoda, ki ni odpadke, prevzame posamezen nosilec živilske dejavnosti.

Nekateri nacionalni organi, ki so pristojni za odpadke, od živilske industrije zahtevajo poseben certifikat, ki vključuje podrobno utemeljitev, da določen proizvod, ki ga dobavljajo za uporabo kot krma, izpolnjuje merila iz okvirne direktive o odpadkih za razvrstitev kot proizvod, ki ni odpadke. Ta certifikat se lahko šteje za odvečnega, saj mora biti obrat živilske dejavnosti, npr. pivovarna, iz katere se odpremi kvas kot posamično krmilo, registriran kot obrat poslovanja s krmo in je zato pod popolnim nadzorom organov, pristojnih za krmo.

(b) Končna živila na ravni proizvodnje živil ter ravni trgovine na debelo in trgovine na drobno:

Nosilec živilske dejavnosti se lahko odloči, da končna živila na ravni proizvodnje živil (npr. sladkor, sončnično olje, zdrobljeni piškoti ali piškoti nepravilne oblike) in živila, ki so bila dana na trg in so dosegla raven trgovine na debelo in trgovine na drobno (npr. kruh v pekarnah ali supermarketih), ne bi smela več biti namenjena prehrani ljudi, temveč uporabi kot krma. Takšni proizvodi ne izpolnjujejo meril za stranske proizvode iz okvirne direktive o odpadkih, tudi če so namenjeni uporabi kot krma. Zato organi številnih držav članic za takšna živila strogo uporabljajo zahteve iz okvirne direktive o odpadkih, odločitev nosilca živilske dejavnosti o odstranitvi teh živil iz verige preskrbe s hrano pa štejejo za zavrženje živil. Dober primer take

⁽¹⁾ Merila za stranske proizvode, da se proizvodi ne štejejo za odpadke (pojasnjevalna opomba iz Priloge k temu obvestilu):

- proizvodnja kot sestavni del proizvodnega procesa;
- možnost neposredne uporabe brez kakršne koli nadaljnje obdelave, razen običajnih industrijskih postopkov;
- zagotovljena je nadaljnja uporaba kot živalska krma: ni le možnost, temveč je zagotovljeno, da bo material uporabljen v skladu z zakonodajo o varnosti krme;
- nadaljnja uporaba je zakonita, tj. snov ali predmet izpolnjuje vse zahteve, povezane s proizvodom, okoljem in varstvom zdravja za določeno uporabo.

prakse je, da se lahko tovarnjakom, ki prevažajo živila neživalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi, temveč vstopu v krmno verigo (npr. pakirani piškoti, ki se prevažajo čez meje med državami članicami), naloži globa, če ne izpolnjujejo zahtev iz okvirne direktive o odpadkih, ker država članica prejemnica pošiljko šteje za odpadke.

Zahteva o skladnosti z zakonodajo Unije o odpadkih, preden živila neživalskega izvora lahko postanejo krma, pomeni znatno breme za nosilce dejavnosti, ki jih nameravajo dobaviti v krmno verigo. Navedena zahteva lahko pomeni ovire za prosti pretok takšnih proizvodov na notranjem trgu, saj nekatere države članice zahtevajo uporabo pravil za prevoz na podlagi zakonodaje Unije o odpadkih, medtem ko druge uporabljajo živilsko zakonodajo. Trenutno poteka revizija okvirne direktive o odpadkih, predlog Komisije⁽¹⁾ pa predvideva izključitev materialov neživalskega izvora, ki so namenjeni za uporabo kot krma, iz njenega področja uporabe.

Pristop z datumom uporabe ali minimalnim rokom trajanja iz oddelka 5.1 in pristop „material, ki pade na tla v obratih živilske dejavnosti“ iz oddelka 5.2 se uporabljata za končne proizvode iz tega oddelka.

Povzetek oddelka

1. *Stranski proizvodi neživalskega izvora iz živilske industrije, kot so navedeni v točki (a) tega oddelka, se ne bi smeli samodejno šteti za odpadke in lahko neposredno sodijo v zakonodajo o krmi.*
2. *Nosilci živilske dejavnosti so tisti, ki morajo dokazati, da stranski proizvod neživalskega izvora, kot je naveden v točki (a) tega oddelka in ki ga dajo na trg kot krmo, ni odpadke. Vendar bi bilo treba splošno zahtevo po certifikatu, da določen proizvod ni odpadke, šteti za nepotrebno, glede na to, da so nosilci živilske dejavnosti, ki takšne stranske proizvode dajejo na trg kot krmo, registrirani tudi kot nosilci dejavnosti poslovanja s krmo.*
3. *Ob upoštevanju prihodnje izključitve materialov neživalskega izvora, ki so namenjeni uporabi kot krma, iz področja uporabe okvirne direktive o odpadkih, bo dovoljena neposredna uporaba končnih živil iz točke (b) tega oddelka kot krme, ne da bi bilo treba prej upoštevati zakonodajo o odpadkih.*
4. *Do sprejetja in začetka izvajanja revidirane okvirne direktive o odpadkih se za končna živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi in kot so navedena v točki (b) tega oddelka, lahko uporablja zakonodaja Unije o odpadkih in nacionalna zakonodaja o odpadkih, preden se lahko uporabijo kot krma.*

3.2 Zahteve za nosilce živilske dejavnosti, ki dobavljajo živila neživalskega izvora v krmno verigo

Obrate v prehranski verigi⁽²⁾, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, distribucijo, prodajo na debelo in drobno živil neživalskega izvora, je treba registrirati ali odobriti v skladu z Uredbo (ES) št. 852/2004 o higieni živil⁽³⁾. Popoln seznam odobrenih živilskih obratov Unije v različnih državah članicah je na voljo na naslednji povezavi:

http://ec.europa.eu/food/safety/biosafety/food_hygiene/eu_food_establishments_en.

Sezname živilskih obratov, za katere se ne zahteva odobritev, temveč samo registracija, v celoti urejajo pristojni organi v državah članicah.

3.2.1 Zahteve za nosilce dejavnosti, ki zagotavljajo proizvode kot krmo ali odpadke za predelavo

Načeloma lahko nosilec dejavnosti zagotovi živila, ki niso več namenjena za prehrano ljudi, kot:

- krmo (stranske proizvode iz točke 3.1(a), po sprejetju in začetku izvajanja revidirane okvirne direktive o odpadkih pa tudi proizvode iz točke 3.1(b));

⁽¹⁾ Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2008/98/ES o odpadkih <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52015PC0595>.

⁽²⁾ Uredba (ES) št. 178/2002 določa, da je sektor krme sestavni del prehranske verige.

⁽³⁾ Člen 6 Uredbe (ES) št. 852/2004 zahteva, da je vsak obrat nosilca živilske dejavnosti registriran pri pristojnem organu. Namen registracije je omogočiti, da so pristojni organi v državah članicah obveščeni o tem, kje so obrati in kakšne so njihove dejavnosti, kar omogoča izvajanje uradnega nadzora, kadar koli se oceni, da je to potrebno.

— odpadke za predelavo (končne proizvode iz točke 3.1(b)).

(a) Proizvodi, zagotovljeni kot krma

Uredba (ES) št. 183/2005 določa področje uporabe nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo, ki jih je treba registrirati v skladu s členom 9 navedene uredbe. Nosilec dejavnosti poslovanja s krmo mora zagotoviti, da so izpolnjene vse zadevne določbe zakonodaje o krmi, kot so pravila o higieni krme, mejnih vrednostih ostankov onesnaževal ali označevanju. Nosilci dejavnosti poslovanja s krmo, ki niso zajeti v členu 5(1) Uredbe (ES) št. 183/2005 (primarni proizvajalci), morajo uporabiti Prilogo II k navedeni uredbi, vključno z vzpostavitvijo načrta HACCP. Na splošno ⁽¹⁾ mora biti nosilec dejavnosti, ki daje krmo na trg, registriran kot nosilec dejavnosti poslovanja s krmo.

Nosilci živilske dejavnosti, ki dajejo stranske proizvode, ki izhajajo iz postopka proizvodnje živil in kot so navedeni v delu 3.1(a), na trg Unije, se štejejo za nosilce dejavnosti poslovanja s krmo in morajo zagotoviti skladnost z zahtevami zakonodaje o krmi, vključno z njihovo registracijo kot nosilci dejavnosti poslovanja s krmo.

(b) Proizvodi, zagotovljeni kot odpadki za predelavo

Končna živila neživalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi, kot je navedeno v delu 3.1(b), bi do sprejetja in začetka izvajanja revidirane okvirne direktive o odpadkih lahko imela status „odpadkov za predelavo“. Tako bi morali nosilci živilske dejavnosti upoštevati nacionalno ureditev za dobavo teh proizvodov v krmno verigo. Ko bodo živila neživalskega izvora, ki so namenjena za uporabo kot krma, izvzeta iz področja uporabe zakonodaje Unije in nacionalne zakonodaje o odpadkih, bodo živila lahko neposredno vstopila v krmno verigo. To je ponazorjeno za star pakiran ⁽²⁾ kruh iz supermarketov: če supermarket tak kruh da na trg kot neskladno (glej del 6.2) krmo (tj. nekdanja živila v skladu z opredelitvijo iz oddelka 1.2) z označbo „proizvodi pekarstva in testeninarstva“ (vnos 13.1.1 v katalogu posamičnih krmil), se supermarket šteje za nosilca dejavnosti poslovanja s krmo in mora zagotoviti skladnost z zahtevami zakonodaje o krmi, vključno z njegovo registracijo kot nosilca dejavnosti poslovanja s krmo.

3.2.2 *Ukrepi za povečanje uporabe živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, kot krme*

Zahteva za že registriranega nosilca živilske dejavnosti, ki namerava dobaviti živilo za krmno verigo, da se registrira tudi kot nosilec dejavnosti poslovanja s krmo, tako da je odgovoren za vse zahteve glede varnosti krme, bi lahko odvrnila npr. male trgovce z živili na drobno, da to storijo. Glede na cilj povečanja uporabe živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, kot krme obstajata dve možnosti za zmanjšanje bremena za takšne nosilce živilske dejavnosti:

(a) Podpora za nosilca živilske dejavnosti, da izpolnjuje zakonodajo o krmi:

Kot je določeno v členu 22 uredbe o higieni krme, bi se lahko pripravila navodila za trgovce z živili na drobno, ki odpremljajo živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi, kot krmo; navedena navodila bi jim bila v podporo pri izpolnjevanju zakonodaje o krmi (varnostni ukrepi, označevanje, mejne vrednosti za onesnaževala). Poleg tega bi pomoč za trgovce z živili na drobno za razvoj poenostavljenega, posebej prilagojenega sistema HACCP kot nosilce dejavnosti poslovanja s krmo lahko zagotovila združenja zainteresiranih strani.

⁽¹⁾ Komisija je začela projekt za smernice, ki med drugim obravnavajo vprašanje začetka krmne verige. Namen tega dokumenta je razvoj sistema na meji med živili in krmo, s katerim se prepreči odvečno upravno breme, hkrati pa zagotovi integriteta krmne verige (Smernice za izvajanje nekaterih določb Uredbe (ES) št. 183/2005 o zahtevah glede higiene).

⁽²⁾ V Prilogi III k Uredbi (ES) št. 767/2009 so „Embalaža in deli embalaže od uporabe proizvodov v kmetijsko-živilski industriji“ navedeni kot materiali, katerih dajanje na trg ali uporaba za prehrano živali sta prepovedana.

(b) Nosilec živilske dejavnosti da zadevni proizvod na trg kot „živilo“:

Trgovec z živil na drobno, registriran ali odobren v skladu z Uredbo (ES) št. 852/2004, da živila kot taka v skladu z določbami živilske zakonodaje na trg za nosilca dejavnosti poslovanja s krmo, ki zbira živila za pretvorbo v krmo ali jih neposredno pretvori v krmo ⁽¹⁾. Krmna veriga se začne, ko nosilec dejavnosti prejme živilo. Ta nosilec dejavnosti poslovanja s krmo je odgovoren za skladnost z zakonodajo o krmi. V zgornjem primeru bi supermarket star kruh dobavil proizvajalcu krme. Nosilcu živilske dejavnosti ne bi bilo treba biti registriran na podlagi Uredbe (ES) št. 183/2005, ker je proizvod, ki ga dobavlja, še vedno živilo kot tako (tj. uporabljajo se pravila za živila) in še ni krma. Poleg tega se ne more dostaviti neposredno kmetom za krmljenje živali, ker ni primerno za oralno krmljenje živali brez nadaljnje predelave.

Povzetek oddelka

5. *Do sprejetja in začetka izvajanja revidirane okvirne direktive o odpadkih lahko živila neživalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi, vstopajo v krmno verigo kot „odpadki za predelavo“ na podlagi zakonodaje Unije in nacionalne zakonodaje, ki urejata takšne odpadke.*
6. *Navodila za nosilce živilske dejavnosti, ki dobavljajo živila neživalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi, kot krmo, bi lahko zmanjšala njihovo breme pri izpolnjevanju pravil iz zakonodaje o krmi.*
7. *Trgovci z živil na drobno, ki dobavljajo zadevni proizvod kot živilo nosilcu dejavnosti poslovanja s krmo, ki ga pretvori v krmo, niso obvezani biti registrirani kot nosilci dejavnosti poslovanja s krmo.*

POGLAVJE 4

ŽIVILA, KI VSEBUJEJO PROIZVODE ŽIVALSKEGA IZVORA IN KI NISO VEČ NAMENJENA PREHRANI LJUDI

4.1 Živila, ki so sestavljena iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirana

Živila, ki so sestavljena iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirana, se ne smejo neposredno uporabljati v proizvodnji krme. Za njih je treba vedno najprej upoštevati določbe uredbe o živalskih stranskih proizvodih. Ta uredba jasno razlikuje med živila živalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi iz komercialnih razlogov ali zaradi težav pri proizvodnji ali napak pri pakiranju ali drugih napak (tj. zavržena živila), in odpadki iz gostinskih dejavnosti. Zaradi odsotnosti opredeljene minimalne vsebnosti materialov živalskega izvora se za vsa taka živila, ki so sestavljena iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirana, uporablja zakonodaja o živalskih stranskih proizvodih.

Nosilec živilske dejavnosti, ki se odloči za dobavo takih živil živalskega izvora za uporabo kot krma, je izključen iz področja uporabe Okvirne direktive o odpadkih (člen 2(2)(b)) in je predmet nadzora iz zakonodaje o živalskih stranskih proizvodih.

Živalski stranski proizvodi, kontaminirani z odpadki ⁽²⁾, ki so predmet nadzora na podlagi Okvirne direktive o odpadkih, se razglasijo za material kategorije 2 ali 1 v skladu z Uredbo o živalskih stranskih proizvodih in ne smejo vstopiti v krmno verigo na kateri koli poznejši stopnji.

V skladu s členom 10(e) uredbe o živalskih stranskih proizvodih se živalski stranski proizvodi, pridobljeni pri proizvodnji proizvodov, namenjenih prehrani ljudi, vključno z razmaščenimi kostmi, ocvirki ter blatom iz centrifug in separatorjev od predelave mleka, kategorizirajo kot snovi kategorije 3 (uporaba kot krma) na podlagi navedene uredbe.

⁽¹⁾ Ta živila se razlikujejo od nekdanjih živil, kot so opredeljena v oddelku 1.2, ker nosilec dejavnosti, odgovoren za dajanje na trg, ne zagotavlja, da „ne predstavljajo tveganja za zdravje, kadar se uporabljajo kot krma“.

⁽²⁾ V zvezi s prisotnostjo ali ostanke embalaže se uporablja oddelek 6.2.

V skladu s členom 10(f) uredbe o živalskih stranskih proizvodih se živila, ki vsebujejo proizvode živalskega izvora, ki niso več namenjeni prehrani ljudi iz komercialnih razlogov ali zaradi težav pri proizvodnji ali napak pri pakiranju ali drugih napak, ki ne predstavljajo tveganja za javno zdravje ali zdravje živali, kategorizirajo kot snovi kategorije 3. Snovi kategorije 3 iz člena 10(f) uredbe o živalskih stranskih proizvodih se običajno dostavijo v obrat za predelavo živalskih stranskih proizvodov skupaj ali pomešane z ovojnino in embalažo, ki pa spadata med odpadni material. Ovojnina in embalaža sta ločeni od živalskih stranskih proizvodov samo v obratu za predelavo živalskih stranskih proizvodov kategorije 3. Mešanice odpadkov in živalskih stranskih proizvodov ni treba a priori razvrstiti kot snovi kategorije 2 ali celo kategorije 1.

Za živila živalskega izvora, ki niso več namenjena za prehrano ljudi, za uporabo kot krma, se uporabljajo posebne zahteve glede predelave in omejitve uporabe, kot je določeno v oddelku 4.3 tega obvestila.

4.2 Registracija nosilcev živilske dejavnosti, ki dobavljajo živila živalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi

Vsi nosilci dejavnosti, ki so dejavni na kateri koli stopnji nastajanja, prevoza, ravnanja, predelave, shranjevanja, dajanja na trg, distribucije, uporabe ali odstranjevanja živalskih stranskih proizvodov in pridobljenih proizvodov morajo biti registrirani v skladu s členom 23 uredbe o živalskih stranskih proizvodih, razen če so že bili odobreni v skladu s členom 24 navedene uredbe. Seznam nosilcev dejavnosti, objektov ali obratov, registriranih ali odobrenih v skladu z uredbo o živalskih stranskih proizvodih, je objavljen na naslednji povezavi:

http://ec.europa.eu/food/safety/animal-by-products/approved-establishments_en.

V skladu s členom 23(4) uredbe o živalskih stranskih proizvodih se registracija ne zahteva za obrate, kjer nastajajo živalski stranski proizvodi in ki so že odobreni ali registrirani v skladu z Uredbo (ES) št. 852/2004 ali Uredbo (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta⁽¹⁾. Vendar nosilci dejavnosti z navedenim odstopanjem niso izvzeti iz obveznosti odobritve na podlagi uredbe o živalskih stranskih proizvodih, če izvajajo dejavnosti, opisane v členu 24 navedene uredbe.

Predelani živalski stranski proizvodi za uporabo kot krma se lahko dobavljajo samo nosilcem dejavnosti poslovanja s krmo, ki so registrirani ali odobreni v skladu z Uredbo (ES) št. 183/2005.

4.3 Zahteve glede predelave in omejitve uporabe živil živalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi

Uredba o živalskih stranskih proizvodih in uredba o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah določata stroga pravila, ki omejujejo morebitno uporabo kot krme živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi ter so sestavljena iz snovi živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirana, glede na vrsto snovi živalskega izvora, ki jih vsebujejo. Na primer, živila, ki vsebujejo beljakovine prežvekovalcev, razen mleka/mlečnih proizvodov, ali topljene maščobe, je treba izključiti iz uporabe kot krma za rejne živali, razen za kožuharje. Kot drug primer se živila, ki vsebujejo ribe, ne smejo uporabljati neposredno kot krma, lahko pa se nadalje obdelajo v ribjo moko, s katero pa se ne smejo krmiti prežvekovalci, razen neodstavljenih prežvekovalcev. Zato morajo predelovalci živil ločiti pretok živil, ki vsebujejo snovi živalskega izvora, v živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi in so primerna/nepripravna za krmno verigo ali so primerna samo za nekatere vrste živali, ter uporabiti ustrezno obdelavo in označevanje za zagotovitev končne uporabe, ki je varna za zdravje ljudi in živali ter je v skladu z uredbo o živalskih stranskih proizvodih in uredbo o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah.

Uredba o živalskih stranskih proizvodih in uredba o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah z namenom varovanja zdravja živali zajemata zahteve glede predelave in omejitve uporabe v krmi živil živalskega izvora, ki niso več namenjena prehrani ljudi. Številni proizvodi živalskega izvora so lahko varni za prehrano ljudi, toda niso varni za zdravje živali, npr. zato ker lahko vsebujejo patogene, ki povzročajo slinavko in parkljevko, klasično prašičjo kugo ali afriško prašičjo kugo. Uredba o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah poleg tega vključuje „popolno prepoved krmljenja“, s katero je prepovedano krmljenje rejnih živali s predelanimi živalskimi beljakovinami, pri čemer velja nekaj omejenih odstopanj, da se prepreči recikliranje BSE v krmni verigi. Zato številni proizvodi živalskega izvora, ki so primerni za prehrano ljudi, niso primerni za uporabo kot krma brez nadaljnje predelave ali morajo delno biti izključeni iz krmne verige.

⁽¹⁾ Uredba (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora (UL L 139, 30.4.2004, str. 55).

Nobena rejna žival, razen kožuharjev, se ne sme krmiti z živali, ki niso več namenjena prehrani ljudi in ki vsebujejo beljakovine prežvekovalcev, razen mlečnih proizvodov. Iz tega razloga sta krma za kožuharje in hrana za hišne živali edini dovoljeni uporabi v krmi odstranjenih živil, ki vsebujejo beljakovine prežvekovalcev, razen mlečnih proizvodov. Vendar pa se rejne živali lahko krmijo z živali, ki niso več namenjena prehrani ljudi, so predelana v topljene maščobe prežvekovalcev v skladu z zakonodajo o živalskih stranskih proizvodih ter ne vsebujejo več kot 0,15 mas. % netopnih nečistoč.

Zahteve glede predelave in dajanja na trg zavrženih živil živalskega izvora so določene v Prilogi X k Uredbi Komisije (EU) št. 142/2011 ⁽¹⁾.

Snovi kategorije 3 iz člena 10(a) do (m) uredbe o živalskih stranskih proizvodih se lahko uporabljajo za proizvodnjo krme za rejne živali, potem ko so bile predelane v predelane živalske beljakovine ali topljene maščobe v skladu s Prilogo X k Uredbi (EU) št. 142/2011.

Surovo meso se lahko uporablja za proizvodnjo hrane za hišne živali, ki se da na trg v skladu s členom 35 uredbe o živalskih stranskih proizvodih in zahtevami iz Priloge XIII k Uredbi (EU) št. 142/2011.

Nekdanja živila se lahko uporabljajo za proizvodnjo krme za kožuharje, ki se da na trg v skladu s členom 36 uredbe o živalskih stranskih proizvodih.

Nekatere snovi kategorije 3 iz oddelka 10 Priloge X k Uredbi (EU) št. 142/2011 se lahko dajo na trg za krmljenje rejnih živali brez nadaljnje predelave, če za snovi velja naslednje:

- po poreklu so iz Unije,
- so bile predelane, kot je opredeljeno v členu 2(1)(m) Uredbe (ES) št. 852/2004 ali v skladu z Uredbo (EU) št. 142/2011,
- niso bile v stiku s katero koli drugo snovjo kategorije 3 in
- uvedeni so bili vsi previdnostni ukrepi za preprečitev kontaminacije navedene snovi.

V skladu z delom II oddelka 4 poglavja II Priloge X k Uredbi (EU) št. 142/2011 lahko pristojni organ dovoli predelavo, uporabo in skladiščenje mleka, proizvodov na osnovi mleka in proizvodov, pridobljenih iz mleka, ki spadajo v snovi kategorije 3, razen blata iz centrifug in separatorjev od predelave mleka, iz člena 10(e) uredbe o živalskih stranskih proizvodih ter mleka, proizvodov na osnovi mleka in proizvodov, pridobljenih iz mleka iz člena 10(f) in (h) navedene uredbe. Pristojni organ lahko na primer dovoli neposredno distribucijo proizvodov na osnovi mleka nekaterim živinorejcem.

Poleg tega lahko v skladu s členom 18 uredbe o živalskih stranskih proizvodih za svoje ozemlje dovoli zbiranje in uporabo snovi kategorije 2 in snovi kategorije 3 za krmo za živali iz živalskih vrtov, cirkuške živali, plazilce in ptice roparice, razen živali iz živalskih vrtov ali cirkuških živali, kožuharje, prostoživeče živali, pse iz priznanih vzrejnih legel ali tropov lovskih psov, pse in mačke v zavetiščih ali ličinke in črve za ribiške vabe.

Naslednja tabela ⁽²⁾ povzema odobrene uporabe v krmi in zahtevano obdelavo živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi in ki vsebujejo snovi živalskega izvora, v skladu z uredbo o živalskih stranskih proizvodih in uredbo o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah (kot sta bili v veljavi 1. oktobra 2017).

⁽¹⁾ Uredba Komisije (EU) št. 142/2011 z dne 25. februarja 2011 o izvajanju Uredbe (ES) št. 1069/2009 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi zdravstvenih pravil za živalske stranske proizvode in pridobljene proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi, ter o izvajanju Direktive Sveta 97/78/ES glede nekaterih vzorcev in predmetov, ki so izvzeti iz veterinarskih pregledov na meji v skladu z navedeno direktivo (UL L 54, 26.2.2011, str. 1).

⁽²⁾ Tabela bi bilo treba brati od leve proti desni na naslednji način: proizvodi v prvem stolpcu se lahko brez nadaljnje obdelave uporabljajo za proizvodnjo hrane za hišne živali in krme za kožuharje (da/ne v drugem stolpcu) ter jih je treba nadalje predelati v skladu z zakonodajo o živalskih stranskih proizvodih, da se lahko uporabijo v krmi za rejne živali, ki niso kožuharji (da/ne v tretjem stolpcu), ali v hrani za hišne živali (kadar je v drugem stolpcu naveden „ne“), v četrtem stolpcu pa je navedeno, ali obstajajo omejitve za njihovo uporabo v krmi za rejne živali, razen za kožuharje. Glede videza okenc: čim temnejše je ozadje, tem bolj je omejena uporaba.

Živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi ter so sestavljena iz naslednjega, vsebujejo naslednje oz. so kontaminirana z naslednjim ⁽¹⁾ :	Brez nadaljnje obdelave se lahko uporablja za hrano za hišne živali ali za krmo za kožuharje:	Mora se nadalje predelati v skladu z zakonodajo o živalskih stranskih proizvodih, da se lahko uporabi kot krma za rejne živali, ki niso kožuharji:	Dovoli se kot krma za naslednje živali:
<ul style="list-style-type: none"> — mleko, proizvodi na osnovi mleka in proizvodi, pridobljeni iz mleka, — jajca, jajčni proizvodi, — med, — topljene maščobe, — želatina/kolagen, ki ne izvira iz prežvekovalcev, če za snovi živalskega izvora velja naslednje: <ul style="list-style-type: none"> — po poreklu so iz Unije, — bile so predelane v skladu z zakonodajo o higieni živil. 	DA	NE	vse živali
<ul style="list-style-type: none"> — mleko, proizvodi na osnovi mleka in proizvodi, pridobljeni iz mleka, — jajca, jajčni proizvodi, — med, — topljene maščobe, — želatina/kolagen, ki ne izvira iz prežvekovalcev, če snovi živalskega izvora NISO bile predelane (npr. jedilna jajca, surovo mleko, med, tiramisu, ki vsebuje surova jajca, itd.) ali izvirajo iz tretjih držav.	NE	DA	vse živali
ribe ali ribiški proizvodi	NE	DA	živali, ki niso prežvekovalci, vključno z živalmi iz akvakulture, hišnimi živalmi in kožuharji
meso, ki ne izvira iz prežvekovalcev	DA	DA	živali iz akvakulture, hišne živali in kožuharji
proizvodi iz mesa ali krvi, ki ne izhaja iz prežvekovalcev	DA pod nekaterimi pogoji	DA	živali iz akvakulture, hišne živali in kožuharji

⁽¹⁾ Če zavrženo živilo vsebuje več kategorij proizvodov živalskega izvora iz tabele ali je z njimi kontaminirano, se uporablja strožje pravilo.

Živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi ter so sestavljena iz naslednjega, vsebujejo naslednje oz. so kontaminirana z naslednjim ⁽¹⁾ :	Brez nadaljnje obdelave se lahko uporablja za hrano za hišne živali ali za krmo za kožuharje:	Mora se nadalje predelati v skladu z zakonodajo o živalskih stranskih proizvodih, da se lahko uporabi kot krma za rejne živali, ki niso kožuharji:	Dovoli se kot krma za naslednje živali:
želatina, kolagen ali meso prežvekovalcev	DA	ni relevantno	hišne živali in kožuharji
proizvodi iz mesa prežvekovalcev	NE	ni relevantno	hišne živali in kožuharji

4.4 Prevoz

V skladu s povezanim branjem uredb (ES) št. 178/2002 in (ES) št. 852/2004 mora biti prevoz živil ločen od prevoza živalskih stranskih proizvodov in se mora izvajati v drugačnih, namenskih zabojnikih/tovornjakih. Živalski stranski proizvodi se morajo prevažati v prevoznih sredstvih, ki so odobrena ali registrirana v skladu z uredbo o živalskih stranskih proizvodih, in jih mora spremljati trgovinski dokument.

Povzetek poglavja

8. Živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi in so sestavljena iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirana, se ne smejo neposredno uporabiti pri proizvodnji krme, temveč morajo najprej izpolnjevati zahteve iz določb uredbe o živalskih stranskih proizvodih.
9. Načeloma morajo biti vsi nosilci dejavnosti, ki so dejavni na kateri koli stopnji proizvodnje živalskih stranskih proizvodov in pridobljenih proizvodov, njihovega prevoza, ravnanja z njimi, njihove predelave, shranjevanja, dajanja na trg, distribucije, uporabe ali odstranjevanja, registrirani v skladu z uredbo o živalskih stranskih proizvodih.
10. Za živila, ki so sestavljena iz proizvodov živalskega izvora, jih vsebujejo oz. so z njimi kontaminirana ter niso več namenjena prehrani ljudi, temveč uporabi kot krma, veljajo posebne zahteve glede predelave in omejitve glede uporabe.

POGLAVJE 5

POMISLEKI O ŽIVILIH, PRI KATERIH POTEČETA DATUM UPORABE IN MINIMALNI ROK TRAJANJA, IN O MATERIALU, KI PADE NA TLA V OBRATIH ŽIVILSKE DEJAVNOSTI

5.1 Živila, pri katerih potečeta datum uporabe in minimalni rok trajanja

Označevanje datumov na živilih je bilo vzpostavljeno z Uredbo (EU) št. 1169/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾. V skladu z njenim členom 24(1) imajo hitro pokvarljiva živila datum uporabe. Nosilci živilske

⁽¹⁾ Če zavrženo živilo vsebuje več kategorij proizvodov živalskega izvora iz tabele ali je z njimi kontaminirano, se uporablja strožje pravilo.

⁽²⁾ Uredba (EU) št. 1169/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom, spremembah uredb (ES) št. 1924/2006 in (ES) št. 1925/2006 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Komisije 87/250/EGS, Direktive Sveta 90/496/EGS, Direktive Komisije 1999/10/ES, Direktive 2000/13/ES Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Komisije 2002/67/ES in 2008/5/ES in Uredbe Komisije (ES) št. 608/2004 (UL L 304, 22.11.2011, str. 18).

dejavnosti so odgovorni za določitev datuma uporabe ali minimalnega roka trajanja, tj. trajanja uporabnosti, ob upoštevanju varnosti, kakovosti in tržnih pomislekov. Nekatera živila so izvzeta iz obveznosti označevanja minimalnega roka trajanja, kar na primer velja za sveže sadje in nepokvarljiva živila, kot so sol, sladkor in kis. Edina kategorija živil, pri katerih je označevanje datuma predpisano z zakonodajo EU, so jedilna jajca ⁽¹⁾.

Težave pri pogostejši uporabi živil, pri katerih poteče minimalni rok trajanja, kot krme je, da v nekaterih državah članicah pristojni organi samodejno kategorizirajo taka živila kot:

- snovi kategorije 2 v skladu s členom 9 uredbe o živalskih stranskih proizvodih, če vsebujejo proizvode živalskega izvora, s čimer se izključi njihova uporaba kot krma, ali
- odpadke, če ne vsebujejo proizvodov živalskega izvora, s čimer se izključijo kot krma ali pa morajo biti vsaj obravnavani v skladu z zakonodajo o odpadkih, preden se lahko pretvorijo v krmo.

Minimalni rok trajanja je bolj standard kakovosti kot standard varnosti. Odgovorni nosilec živilske dejavnosti bi moral pri vsakem primeru posebej na podlagi načel HACCP preveriti, ali obstaja tveganje za javno zdravje ali zdravje živali. Če tveganje ne obstaja, se lahko zadevno živilo uporabi kot krma.

Datum uporabe je obravnavan v členu 24(1) Uredbe (EU) št. 1169/2011:

- „Pri živilih, ki so z mikrobiološkega vidika hitro pokvarljiva in lahko zato po krajšem obdobju predstavljajo neposredno nevarnost za zdravje ljudi, se datum minimalne trajnosti zamenja z datumom uporabe. Šteje se, da po datumu uporabe živilo ni varno v skladu s členom 14(2) do (5) Uredbe (ES) št. 178/2002.“
- Cilj navedene določbe je pojasniti, da se zadevno živilo, pri katerem je potekel datum uporabe, ne sme dati na živilski trg Unije, ker ni varno za prehrano ljudi. Ker se člen 24(1) Uredbe (EU) št. 1169/2011 sklicuje na člen 14 Uredbe (ES) št. 178/2002, ki določa splošne zahteve glede varnosti živil, in ne na člen 15 navedene uredbe (zahteve glede varnosti krme), se lahko živila, ki niso več primerna za prehrano ljudi, kljub temu namenijo za proizvodnjo krme za rejne živali.
- Vendar morajo živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi in vsebujejo živalske proizvode, izpolnjevati zahteve iz uredbe o živalskih stranskih proizvodih. Člen 14(d) navedene uredbe natančno določa, da se kot krma ne smejo uporabljati snovi kategorije 3, ki so se zaradi razgradnje ali kvarjenja tako spremenile, da zaradi tega pomenijo nesprejemljivo tveganje za javno zdravje in zdravje živali. Člen 15 Uredbe (ES) št. 178/2002 prepoveduje dajanje v promet ali krmljenje živali za pridobivanje hrane s krmo, ki ni varna. Člen 4 Uredbe (ES) št. 767/2009 to pravilo razširja na vse živali.
- V skladu s členom 17(1) Uredbe (ES) št. 178/2002 so nosilci dejavnosti poslovanja s krmo v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije v podjetjih pod njihovim nadzorom primarno odgovorni za zagotavljanje, da krma izpolnjuje zahteve živilske zakonodaje, ki veljajo za njihove dejavnosti, in preverjanje izpolnjevanja teh zahtev. Če nosilci dejavnosti ne morejo zagotoviti izpolnjevanja zahtev iz člena 10(f) uredbe o živalskih stranskih proizvodih („[...] ne predstavljajo tveganja za javno zdravje ali zdravje živali“) ali zagotoviti zbiranja in predelave snovi kategorije 3 v krmo brez kontaminacije s snovmi kategorije 2, kot je določeno v členu 9(g) uredbe o živalskih stranskih proizvodih, se celotna pošiljka kategorizira kot snov kategorije 2 (prepovedana uporaba kot krma).

⁽¹⁾ Minimalni rok trajanja se uporablja za jajca, ki se tržijo kot (jedilna) jajca razreda A/sveža, in je določen v Uredbi Komisije (ES) št. 589/2008 z dne 23. junija 2008 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 glede tržnih standardov za jajca (UL L 163 24.6.2008, str. 6) (člen 12). Uredba (ES) št. 853/2004, ki določa posebna higienska pravila za živila živalskega izvora (točka 3 poglavja 1 oddelka X Priloge III), nadalje določa, da morajo biti jajca potrošniku dostavljena v 21 dneh po tem, ko so bila znesena.

5.2 Material, ki pade na tla v obratih živilske dejavnosti

Nekateri predelovalci živil poročajo, da se živila samodejno štejejo za odpadke (zavržena živila), če padejo na tla v obratih živilske dejavnosti. To je morda upravičeno v zvezi s prehrano ljudi, ne pa tudi s prehrano živali. Stik s tlemi kot tak ne bi smel izključiti uporabe materiala, ki je padel na tla, kot krme, če ima proizvajalec vzpostavljene naslednje ukrepe:

- protokol za ohranjanje čistoče tal,
- ukrepe za preprečevanje mikrobiološke, kemične ali fizikalne kontaminacije in
- ustrezno opremo za zbiranje živil s tal.

Navedeni ukrepi morajo biti opredeljeni, ocenjeni in ustrezni ter morajo kot del obveznega sistema HACCP nosilca dejavnosti obravnavati zlasti uporabe tega materiala kot krme v poznejših stopnjah verige. Vendar je treba živila živalskega izvora, ki so bila ocenjena kot neprimerna za prehrano ljudi zaradi prisotnosti tujih teles v navedenih proizvodih, kategorizirati kot snovi kategorije 2, s katerimi se ne smejo krmiti rejne živali, razen kožuharji. Nosilci dejavnosti poslovanja s krmo, ki dajejo krmo na trg, morajo še vedno zagotavljati, da je krma čista, pristna, nespremenjena, primerna za svoj namen in tržne kvalitete.

Povzetek poglavja

11. *Živila, pri katerih je potekel minimalni rok trajanja, se lahko uporabijo kot krma, če izpolnjujejo varnostne zahteve v skladu z zakonodajo o krmi in če v primeru živil, ki vsebujejo proizvode živalskega izvora, izpolnjujejo zahteve iz določb uredbe o živalskih stranskih proizvodih.*
12. *Živila, pri katerih je potekel datum uporabe, ne bi smela biti samodejno izključena iz uporabe kot krma. Če nosilec dejavnosti poslovanja s krmo lahko za živilo, pri katerem je potekel datum uporabe, zagotovi, da ne pomeni tveganja za zdravje živali in javno zdravje, bi bilo treba omogočiti, da živilo vstopi v krmno verigo.*
13. *Materiala, ki pade na tla v živalskih obratih, pod nekaterimi pogoji ne bi smeli samodejno zavreči in bi ga moralo biti mogoče uporabiti kot krmo, če se s tem ne pojavi tveganje za zdravje živali in javno zdravje.*

POGLAVJE 6

DAJANJE KRME NA TRG

V skladu z Uredbo (ES) št. 767/2009 se za živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi, temveč za krmo, poleg zahtev za snovi kategorije 3 iz uredbe o živalskih stranskih proizvodih uporabljajo naslednja pravila:

6.1 Označevanje in embalaža

Zahteve iz določb poglavja 4 Uredbe (ES) št. 767/2009 o predstavljanju, označevanju in embaliranju se uporabljajo za dajanje na trg nekdanjih živil zaradi njihovega statusa kot posamičnih krmil. Za pošiljke posamičnih krmil v razsutem stanju se lahko podatki, zahtevani pri označevanju, navedejo v spremnih dokumentih. Informacije, ki se navedejo v navedenih spremnih dokumentih, vključujejo zadevne podatke o krmi, zahtevane pri označevanju, in ne podatke, ki so morda še vedno prisotni na oznakah živilih.

Medtem ko člen 8(8) Uredbe (EU) št. 1169/2011 določa izvzetje iz splošnih zahtev glede označevanja za dobave med nosilci živilske dejavnosti, Uredba (ES) št. 767/2009 ne določa odstopanja za dobave enega nosilca dejavnosti poslovanja s krmo drugemu, ki ni končni uporabnik (imetnik živali).

6.2 Omejitev uporabe

Nekdanja živila z embalažo (Priloga III k Uredbi (ES) št. 767/2009), prekomerno kemijsko kontaminacijo (Direktiva 2002/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾) ali mikrobiološko kontaminacijo ⁽²⁾ je prepovedano neposredno uporabljati kot krmo. Taka posamična krmila se štejejo za neskladno krmo. V skladu s členom 20 Uredbe (ES) št. 767/2009 mora biti pri označevanju takih proizvodov jasno navedeno, da se jih ne sme uporabiti kot krmo brez predelave ali dekontaminacije. V skladu s Prilogo VIII k navedeni uredbi mora biti pri označevanju navedena tudi ustrezna predelava, kot je odstranjevanje embalaže ali dekontaminacija, ki sta potrebni, da je proizvod upravičen do uporabe kot krma.

Povzetek poglavja

14. *Splošne zahteve glede označevanja krme se uporabljajo za nekdanja živila. Informacije, ki so morda še vedno prisotne na oznakah živil, ne zagotavljajo skladnosti z navedenimi zahtevami in so nerelevantne za navedeni namen.*
15. *Pri označevanju živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi in niso skladna z zakonodajo o varnosti krme (tj. neskladna krma), je treba jasno navesti, da se lahko kot krma uporabijo le po ustrezni predelavi.*

⁽¹⁾ Direktiva 2002/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. maja 2002 o nezaželenih snoveh v živalski krmi (UL L 140 30.5.2002, str. 10).

⁽²⁾ Živalski stranski proizvodi, kategorizirani kot snovi kategorije 1 ali 2, ne morejo spremeniti svoje kategorije po dekontaminaciji ali razstrupljanju.

PRILOGA

Pojasnjevalna opomba glede uporabe meril za stranske proizvode iz člena 5 okvirne direktive o odpadkih za proizvode živilske industrije, ki niso sestavljeni iz proizvodov živalskega izvora, namenjenih za krmo, jih ne vsebujejo ali z njimi niso kontaminirani (na podlagi Sporočila Komisije COM(2007) 59 final):

1. *Nadaljnja uporaba snovi ali predmeta je zanesljiva.*

Ker se iz teh snovi proizvaja krma, se pod pogojem, da imajo nekatere lastnosti, ki omogočajo njihovo uporabo kot krma, obravnavajo kot posamična krmila in so zato vključena v sistem sledljivosti prehranske verige.

2. *Snov ali predmet se lahko neposredno uporabi brez kakršne koli nadaljnje predelave, razen običajnih industrijskih praks.*

Običajne industrijske prakse vključujejo vse korake, ki so potrebni za proizvod, kot so:

- filtracija, umivanje ali sušenje materialov;
- dodajanje materialov, potrebnih za nadaljnjo uporabo; ali
- izvajanje nadzora kakovosti.

Vendar se pri tem obdelave, ki se običajno štejejo za postopke predelave, načeloma ne morejo šteti za normalno industrijsko prakso. Nekatere od teh predelovalnih nalog se lahko izvajajo na proizvajalčevem mestu proizvodnje, nekatere na mestu naslednjega uporabnika, nekatere pa pri vmesnih uporabnikih, pod pogojem da izpolnjujejo merilo, da se „[snov ali predmet] proizvaja kot sestavni del nekega proizvodnega procesa“. Predelovalci, ki predelujejo živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi, morajo uporabiti postopke predelave, ki so navedeni v katalogu posamičnih krmil ter so splošno priznane in sprejete industrijske prakse.

3. *Snov ali predmet se proizvaja kot sestavni del nekega proizvodnega procesa.*

Z vse večjo specializacijo industrijskih procesov dejavnosti, ki se izvajajo zunaj proizvajalčevega mesta proizvodnje (kot so sušenje, rafiniranje, umivanje), ne preprečujejo, da bi se material štel za stranski proizvod. Uporaba živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, v proizvodnji krmnih mešanic ne zahteva dodatnega postopka predelave. Predelovalci, ki predelujejo živila, ki niso več namenjena prehrani ljudi (nosilci dejavnosti poslovanja s krmo), zbirajo materiale, ki se obdelajo kot surovina za namene krme, in zagotavljajo namenski proizvodni proces.

4. *Nadaljnja uporaba je zakonita, tj. snov ali predmet izpolnjuje vse s proizvodom, okoljem in zdravstvenim varstvom povezane zahteve za določeno uporabo, in ne bo povzročila splošnega škodljivega vpliva na okolje ali zdravje ljudi.*

Za nadaljnjo uporabo živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, v živalski krmi veljajo zahteve iz zakonodaje Unije o krmi, zlasti iz uredbe o higieni krme, ki vključuje obveznost nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo, da v celoti izvajajo načrt HACCP, ter uredbe o trženju krme in splošne živilske zakonodaje.
